

ΓΙΑΝΝΗ Α. ΚΑΜΠΥΣΗ

ΣΤΕΡΝΗ ΜΑΤΙΑ

(ΑΝΕΚΔΟΤΟ ΔΙΗΓΗΜΑ)

(Η αρχή του στο περασμένο και τέλος)

"Ω! Πιπή μου. Πιπή μου. Σὺ μὲ εἶσαι τὸ παντοτεινὸ μου ἀστέρι καὶ σ' ἀφτόν τὸν κόσμο καὶ στοὺς ἄλλους. "Όσα κι' ἂν μᾶς χωρίζουν... ἡ ψυχὴ μου καὶ τὸ πνεῦμα μου ποῦ τὰ κυρίερες δὲ θὰ σὰφίνουν καθόλου καὶ θὰ σὲ παρακολουθοῦν ὅπου κι' ἂν θοίσκοσαι, μ' ὅποιον κι' ἂν εἶσαι. Βλέπω ψηλά στὸν οὐρανὸ πῶς κάποια στιγμή θὰ σὲ πλῆροῦσω..."

Τί καλὰ γὰσαι πνευματιῆς, Γιάννη. "Όλα τὰ βλέπεις βολικά. Σοῦ μειδιᾷν τόσῳ κί οἱ σκιές. Βλέπεις ἀγίνοντας τὸ πνεῦμα σου καὶ πεθαμένους ἀκόμα. Ἐγὼ ἴσως νὰ μὴν ἄντεχα ἂν δὲν ἦμουν πνευματιῆς.

—Πῆς καλλίτερα, τὸν διάκονα, πῶς δὲ θὰ γαργουῶδες με τίποτε δύναμη, καὶ δὲ θὰ βεβισκόσουν στήν ἀνάγκη νὰ μὴ ἀνθέξῃς.

—Καλὰ, καλὰ. "Ας εἶσαι θεϊκὸς εἰς... ἄς εἶσαι ὅ,τι θέλεις... ἐγὼ μόνη μου παρηγοριά ἔχω τὸν πνευματικὸ τὸν κόσμο. Ἀφτό νὰναι ἡ μόνη μας διαφορὰ. Πόσες μέρες διάρκεσε τὸ ταξίδι μου; ὦ, πολὺ λίγες... Εἶδα ὅμως καλὰ πῶς ἦταν πιά ἀργά. Τὴν ἀγαποῦσα πνευματικά. Μὰ ἦταν ἡ γυναῖκα ποῦ θάνοιγε τὸ νέο κόσμο τὸ λαμπρὸ σὺ πνεῦμα μου. Μὲ γίνεγε ἡ ἔμπνευρη καὶ θὰ σὲ δείξω ἄλλοτε τί κατόρθωσα ἀπ' ἀφτά.

Ἐπῆρα τὴν ἀπόφαση... Θὰ τὴν ἀγαπῶ ὅπως μοροῦσα νὰναι τὸ Θεὸ μου. Μὰ εἶνε ἀδιάφορο ἂν μὲναιπῆσει. "Ας πῶ πῶς δὲν εἶνε κείνη ποῦναι. Καί, γιὰ νὰ εἶναι ἀληθινός... ὕστερα, σάν μελοχόταν καὶ κάποιες ὀλιστικώτερες σκέψεις ἔλεγα.

—Καὶ σὺ τέλος, ποῦ ἔφοεις ἡ ἐπιμονὴ μου; "Όλα γίνονται σ' ἀφτόν τὸν κόσμο. "Όσο κι' ἂν καταδαμάξει ἡ βία, νικίεται κι' ἀφτὴ ἀπὸ τὸ πνεῦμα καὶ ἀπὸ τὴν θέληση... ἴσως προσωρίστημε γιὰ μένα ἀπὸ τὴν ἀγνωστη μοῖρα...

Κί' ἡ ἀγάπη μου δυνάμωσε. Ἐπῆραν οἱ ὀπλίδες μου κατήφορο καὶ ἦσαν σιγμὲς ποῦ τὴ θροῦσα πιά δική μου.

Τὸ κορίτσι μὲ συνήθισε ἴσως. Μοῦ ὀιχνε ποῦ καὶ ποῦ σαιὲς ὄχι πιά ἀδιάφορες. Τί ἔφοεις τί νὰ φανταζόταν καὶ γιὰ μένα... Ποιὸς εἶμαι δὲν ἤξερε. Μὲ βλεπε πάντα καίοντιμένο, καὶ τὴν παρακολουθοῦσα σχεδὸν ὀλοῦθε. Κί' ἡ μοναξιά μου ἀκόμα κι' ἀφτὴ τὴ συνήθισε τόσο ποῦν διακρίναι στὴ φυσιογνωμία τῆς ἀμέσως ἀπορία ἂν μὲ βλεπε μὲ παρῆα. Καὶ τί τὴν ἠθεῖα τὴ συντροφιὰ ἀφτῆς τῆς ὄρες. Μὲ φανόταν δεσπὰ καὶ τὰ ἀπόφθεγα...

"Ασχισα νὰ παῖτω μὲ τὴ φυσιογνωμική τότες γιὰ νὰ διῶ τί τῆς ἔμουν. Μιά βραδεῖα θέλησα νὰν τῆς προκαλέσω τὴ Ζούλια... Τὴν εἶδα ζωντανισμένη σὺ πρόσωπὸ τῆς. Στὸν οὐρανὸ ἐπέταξα ἀπὸ τὴ χαρὰ μου. "Αλλοιτε πάλι θέλησα νὰ διῶ ταραχὴ ψυχική, παθιασμένης ἀγάπης... ἡ ἀντανάκλαση μου μεταδόθηκε σ' ἀφτήνα καὶ τὴν εἶδα σὺ πρόσωπὸ τῆς. Κί' εἶπα.

—Δὲ μάγαπᾷ ἀκόμα... Μὰ εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ τὴν ἐπιδέξει. Ἀρχίζει μαζί μας ἡ πνευματικὴ συγκοινωνία

καὶ μοναχὰ αἰγ νήδιο ἐμπόδιο μοροεὶ νὰν τὴ χαλάσει... Ἡ κόρη ἀφτὴ μανήκει τουλάχιστο στὸν κόσμο τῶν ἀστειριῶν!...

"Εἶτοι περοῦσε ὁ καιρός... Ἀπὸ μῆνες πέρασαν... Γλυκοὶ γιὰ μένα ἂν ὄχι ἐγ τεχισμένοι. Καὶ μὲ γάνηκαν δὺ ὄρες. Τρεῖς μῆνες πέρασαν ἀπὸ τότες... καὶ τρεῖς μέρες... Ἰηλαδὴ τρεῖς σιγμὲς καὶ τρεῖς αἰῶνες!...

Τέλος μιὰ μέρα δὲν τὴν εἶδα νὰ βγῆ στὸν περίπατο. Κί' ἦμουν ἐκείνη τὴ μέρα σὲ κακὸ χάλι. Τὸ κεφάλι μου βαροεῖ. Βαροθυμὰ καὶ κακοσύνη μὲ δεροε. Ἐλεγα πῶς κάτι κακὸ μοῦ ἐτοιμάζεται καὶ ποῦ μοῦ τὸ προλέει ἡ κατάσταση μου ἡ πνευματικὴ.

Τὴ νύχτα γέρισα ἀλατιασμένος κάτον ἀφ' τὰ παρόνθῳ τῆς. Ποῦ καὶ ποῦ ἀκούμι πιάνο. Τὸ σινηθισμένο τῆς τραγοῦδι... Ἦταν ἐκείνη... Τὸ αἰσθάνθηκα... Μὰ τὸ παῖξιμό τῆς δὲν ἦταν ἴδιο. Οἱ ἦχοι κί ἀσφαῖα κατέθειναν σὰφτά μου πὲ ἔκρηραση ἀλλοιωτική. Ἡ μοναξιά μὲ μιλῶσε πῶς ἡ Πιπὴ ἔπαιξε μὲ καρδιά πλημμυρισμένη ἀπὸ ἀνακατωμένα αἰσθήματα: ἰσπῆ... χαρὰ... ἀγάπη γινωμένη, ἀγάπη ποῦ πέθανε... ἀγάπη ποῦ ξαναγινόταν... Ναι, σιναιστήματα... Ἐπαιξε ἡ μουσική... ὁ κόσμος κοιμόταν. Τάσῳρια ἔλαμπαν φωτεινά... ἡ νύχτα τοῦ Γιούλη ἔκρινε σάν κινίρι ποῦ γὼ τραβῆξα πιά νὰ πλαγιάσω. Γιναί νὰ ξυπνήσω; καὶ γιναί νὰ λέγω νὰ διαβάσω τὸ "Ἄσπιν"; "Ω, ἦταν μὲ φαρμάκι γραμμένο ἐκείνη τὴ μέρα.

Ἐπῆρα ἀργὰ καὶ ξεπλομένος σὺ κρεβάτι μου τὸ πῆρα νὰν τὸ διαβῶσω ὅπως πάντα... Ἄλλοιώτικη δὲναι μὲκαμε, ἀφοῦ κίτταξα λίγο τῆς ὄρεινες ἐντυπώσεις τοῦ Πάβλου Νιροδάνου καὶ διάθασε τὸ μᾶτι μου ἄθῳ μοναχὰ περοῦν ἐπίς τῶν μελοχολικῶν ἐκείνων τοῖγων ζωῆμ ἀγερομένην εἰς τὴν προσευχὴ καὶ τὴ νηστεία. Καὶ μὲ τοὺς τελευταίους ἐκπνεόντας τόνους τῆς ψυλωιδίας ἐξέροχονται ἀπὸ τῆς ὄρες τῆς ἀριδοπῆς ναροχόροι, μὲ τὴν μάθονη καίεπρον κατεβασμένη μέχρι τοῦ ποσοῦπον, μὲ τοὺς ἀρδιαμους σκεμμένους κατὰ γῆς, μ' ἕνα βῆμα μονότονον, βαρδὸν, σαρδόνιον καὶ σαρδόνιον εἰς τὴν ἀλήθῳ ἀγῳνες— τῶσε γυνάικες Θεὸ μου, χωρίς φωτῆρ!—καὶ ἔπειτα μία-μία γάνονται εἰς τὰ κελιά τῶν. Νὰ σιρίνω τὸ κατεβατὸ καὶ νὰ ὀξῶ τὸ μᾶτι μου στὴ φαρμακωμένη εἰδηροῦλα... Ἐκείνη χίς τὸ βοῶδν ἀρρεβωνιάστικε... Ἀὲν εἶμαι ξέπνιος... Κοιμοῦμαι ἀκόμα... ἀλλ' ὄχι... Ὁ ἥλιος φῶτιξε δξῶ... Νὰ τὸ κρεβάτι μου... Νὰ τὸ τραπέζακι μὲ τὸ γάλα μου ἄπιωτο ἀκόμα... νὰ... τὸ "Ἄσπιν" σὺ χέρια μου.

Τότες δὲ θὰ διαβάσω καλὰ... Ξαναδιαβάσω... Ἐσῳτερα τὸ βλέπω. Ἐκείνη ἀρρεβωνιάστικε...

Πάει πιά ἡ ὀπλίδα καὶ τὰ ὄνειρα... Χαίροσε σιναραμοὶ καὶ πόθοι. Μοναξιά ἔλα πάλι στήνκαρδιά μου, καὶ σὲ κοίφια σπηλιά ἀδεῖασε μέσα μου πάλι...

Μὰ ὄχι. Ἀὲν ἀδεῖαίει... Τὴ βλέπω μάλιστα νὰ γιομίζει μὲ νέα γιομίσματα. Κακὸ, μοχτερά... Ἀφτά δὲν τὰ θέλω. Ζούλια ξεχωρίζω... καὶ πῶσω ἀφ' τὴ Ζούλια... Τρέλες, πράμματα μεγαλείτερα... Ἐλα ἀγνή μου ψυχὴ καὶ σὺ ἀδιάρθορο πνεῦμα σῶστε με ἀφτὴ τὴν τρομερὴ στιγμή... ἀφτῆς τῆς τρομερῆς περιόσεως...

Σύχασα λίγο... Σηκώθηκα, νύθηκα καὶ τρα-

ξα στην Κηφισιά. Άλιαστιασμένος γύριζα... τρελλός... εκεί. Άπογοασίοντας τίποτε το ένα και τίποτε το άλλο. Κυριαρχούσε στο μυαλό μου τότε η ψυχή και τίποτε ο κόσμος. Πότε το μεθύσι και πότε η ήσυχία... Τρεις μέρες πού κάθισα, δέν ήμουν έγω. Ένα κουράσι γύριζε δώ και κεί ζητώντας την ψυχή του και παραδέρνοντας στις τρικυμίες χωρίς μπόσουλα. Δέν είχα και σένα να με βασιάς. Δέν είχα ξεθυμάνει πρὸ κανένα και κανείς δέν ήξερε το μυστικό μου και τον λόγο μου. Νιχελόμουν να το πώ. Το χαρτί μόνο τονέ ξερε και θα στο δώσω ναν το διαβάσης. Τέλος μου μπήκε μια μανία να διώ τον αραβωνιαστικό της. Πώς ήταν... Τί λογής... Άν της άξιζε... Καί κατέβηκα σήμερα στην Άθήνα και πήγα, σαν από έμπνευη, στη δευτροστοιχία και καρτέραγα.

Σε λίγο να. Σένα άμάξι πού φανερώθηκε από μακριά, ή καρδιά μου άρχισε να πετά... Όσο πλησίαζε... και καταλάβαινα... Ήταν εκείνη μέσα με τη ματιά της και με κείνο... Δέν την είδα καθόλου... Με πήρε κείνηνη όλη μου την προσοχή... και την έβλεπα με τη χαρά—άλλοιότιμη χαρά μέσα τραπωμένη, καρποίτικη χαρά—να ψάχνει με το μάτι της στον κόσμο να διη κάποιοινα.

Μ' αντίκρουσε τέλος... Μέ ριξε μια ματιά κι ένα χαμόγελο. Τη στεγνή ματιά πού μ' έριξε.

Παλάωσα... άργίερα... μούγκρισα κι' έτρεξα σαν τρελλός κι' έφραγα κι' ήρθα και σε θρήκα κι' έπεσα στην άγκαλιά σου κι' έκλαμα κι' έκλαμα.

Ω, ή στεγνή ματιά... και το χαμόγελο... τί με είπαν πού γίνηκα άξω φρενών; Και τί δέ με είπαν; Τρεις μέρες μέφραγε να με τη ρίξη... Τρεις μέρες την προσχεδιάζε και την είχε μάθει τόσο καλά. Μ' έγκιζε κεί πού τραπε... Καταλαβαίνεις τί με είπε εκείνη ή ματιά... Ή στεγνή της ματιά...

Και ξανάπεσε πάλι στην άγκαλιά μου και αλαφρομένος τόρα από το βάρος των μωτικιών του έχύθηκε σε νευρικά κλάματα φωνάζοντας :

—Πιλή μου, Πιλή μου, Πιλή μου...

Κείνη την ώρα δέν πρόρεσα κι' έρω να τον παρηγορήσω. Έβλεπα πως μ' είχε δώσει τόση συγκίνηση, πού κι' έρω είχα ανάγκη από παρηγοριά.

Καταλαβαίνετε όμως πως συνήρθη γλήγορα και πως έκανα β,τι έτρεπε για το φίλο μου, για τον άδερφό μου...

ΗΘΙΚΑ ΠΑΡΑΓΓΕΛΜΑΤΑ

16

Σε πλούσιο, πού είνε κοινός, τον έξυπνο μη κάρης, για να πορης το χέρι σου στην τσέπη του να βάρης.

17

Θέλεις μεγάλον άνθρωπο να σε θαρρούν οι άλλοι; να θρκίξουσι, πως από σε αυτοί είναι πιο μεγάλοι.

18

Άνθρωπο αν δής, πού εσκόνηταρε, ποτέ την κουταμάρα μη κάρης να τον λυπηθής, μα πές του : *κουταμάρα Ιν*

ΚΡΙΤΙΚΑ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

«ΣΚΙΤΣΑ»

Τα «Σκίτσα» του Χρ. Έσπέρα, ένα βιβλιαράκι με 24 οχτάστιχα, βγήκαν στα 1917, δέν έγινε όμως καμιά κουβέντα για' αυτά — έγω τουλάχιστο δέ θυμάμαι να διάβασα ή νακουσα πουθενά τίποτα σχετικά — κ' έτσι μπορούν άξιόλογα τα «Σκίτσα» να περάσουν σήμερα για καινούριο βιβλίο. Κ' είναι άληθινά καινούριο βιβλίο, αφού κάτι καινούριο βρίσκουμε μέσα σ' αυτό: Βρίσκουμε δηλ. έναν άληθινο ποιητή, πού έρχεται να μάς άνακουφίσει από τη στιχογραφική ασέλγεια, πού σα βραχνάς μάς έπίεσε την ψυχή, τους τελευταίους ιδίως μήνες της περασμένης χρονιάς.

Όταν έφτασε το περιφρονημένο βιβλιαράκι στο γραφείο μου κι όταν έδιάβασα το πρώτο πρώτο του οχτάστιχο, ένα ξαλάφρωμα άληθινό ένιωσα. Μπροστά μου παρουσιάστηκε ένας φυσιολόγος ποιητής και μου τραγούδησε με την άπεριττη λύρα του γλυκά τραγούδια. Άκόμα μου παρουσιάστηκε μπροστά μου ένας τίμιος ποιητής, πού δέν ήρθε να με ξεγελήσει με ξεζητημένες μεγαλορημοσύνες και με εικόνες έξωφρενικές και με άλλα τέτοια, συνηθισμένα δά, στιχογραφικά τερτίλια, και να με πείσει έτσι πως είναι ποιητής άξιος προσοχής, μα ήρθε με τα τραγούδια του να μου δώσει την άνόθευτη ποιητική συγκίνηση πού μάταια τη ζητάει κανείς, χωρίς και ναν τη βρίσκει, σε διάφορα στιχογραφικά ταμπουρλισματα και σε χιλιορεκλαμαρισμένα πολυσέλιδα βιβλία.

Μου είπαν πως ο Χρ. Έσπέρας είναι γεωπόνος, κ' έτσι δικαιολογείται κ' ή άγάπη του στο ύπαιθρο, στον άνοιχτον άέρα. Την έμπνευσή του δέν του τη δίνουν τα βιβλία, του τη δίνει ή φύση — ή Ίδια πού του δίνει τις απαλόγραμμες εικόνες και τα ευγενικά συναισθήματα. Άπό το τρίτο οχτάστιχο μάς ξομολογείται πως εκεί πού είναι ξαπλωμένος στη σιωπή του κάμπου και, βουτημένος στις σοφές ιδέες του βιβλίου, μελετάει τους νόμους πού κυβερνοούν τον κόσμο... έρχεται ή Φύση σιγαλά και το βιβλίο του κλείνει.

Δέ διαλέγω. Παίρνω μερικά από τα οχτάστιχά του και σάς άφίνω να συμπληρώσετε μοναχοί σας, σύμφωνα με την έντύπωση πού θα σάς κάνουν, το πρόχειρο τουτο σημείωμά μου.

5

Όργιάζει γύρω ή Άνοιξη στην άγκαλιά του Μάη, τ' άη' όνια γλυκοψάλλουσε τα νυφικά τραγούδια, στεφάνια πλέκουν οι μυρτιές κι ο ήλιος το φως κερνάει, και κάθε λάκκο σκέπασαν χορτάρια και λουλούδια. — Γιατί ν' άνθίζουν τα κιαδιά; Σε λίγο θδν θλιμμένα... Και μια σταγόνα ως του ματιού μου κύλησε την άκρη' το είδε ή τρελή τριανταφυλλιά κ' έσκυψε προς έμένα κ' ένα χλωμό τριαντάφυλλο μου σφόνγιζε το δάκρυ.

11

Του άγέρα σήμερα ο σκοπός κοπαδιαστά μαζεύει τα σύγνεφα στο σκοτεινό ουρανό, και μες στη σκόνη του καιρού φύλλα ξερά άναδεύει σε νευρικό κι άτέλειωτο χορό. Και, λιτανεία ζωγραφιών, γοργοκυλούν στη δύση τα σύγνεφα, κ' ένα δέ σταματά με τ' άσημένο δάκρυ του λίγη δροσιά να χύσει στο χώμα πού για κλάματα διψά.

13

Νύχτα. Ή σελήνη θέρισε των άστεριών τα κρύνα σαν άτσάλινο έρέπικο στ' άλάνι τ' ουρανού.